

Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över promemorian Att åter möjliggöra utvinning av uran (KN2024/02540)

Bergsstaten har genom remiss den 20 december 2024 mottagit rubricerat ärende för yttrande. Med anledning av detta vill Bergsstaten framföra följande.

Sammanfattning

Bergsstaten tillstyrker det lämnade förslaget att återinföra uran som koncessionsmineral enligt minerallagen (1991:45) och den medföljande ändringen i mineralförordningen (1992:285). Bergsstaten delar däremot inte utredningens bild av intresset för uranprospektering och/eller utvinning i Sverige. I motsats till utredningen ser Bergsstaten att förslaget kan komma att leda till ökad belastning för det allmänna, exempelvis för Bergsstaten och förvaltningsdomstolarna. Vidare bör det klargöras vilken påverkan den föreslagna förändringen i minerallagen har på ansökningar och beslut om undersökningstillstånd som anhängiggjorts eller beviljats innan ikraftträdandet av den föreslagna lydelsen i 1 kap. 1 § minerallagen. Slutligen anser Bergsstaten att förslagets genomförande kan medföra ett behov av en bred informationsinsats.

I övrigt har Bergsstaten inget att erinra.

Uran som koncessionsmineral (avsnitt 8.2)

Bergsstaten håller med om utredningens bedömning att uran uppfyller de kriterier som ställts upp för koncessionsmineral i minerallagens förarbeten. Detta mot bakgrund av den ökade efterfrågan efter uran och uranets prisutveckling. Vidare skulle återinförandet av uran som koncessionsmineral väl uppfylla minerallagstiftningens syfte, vilket är ett effektivt nyttjande av Sveriges mineraltillgångar¹. Genom att möjliggöra utvinning av uran både som huvud- och biprodukt kan Sveriges mineraltillgångar tillgodogöras mer effektivt än idag där uran måste behandlas som avfall. Bergsstaten tillstyrker därför förslaget att uran återinförs som koncessionsmineral enligt minerallagen.

¹ Prop. 1988/89:92 s. 35

Konsekvenser av förslaget (avsnitt 10)

Utredningen har bedömt att förslaget inte kommer att innebära ökad belastning eller kostnader för det offentliga och myndigheter då endast ett känt bolag visat intresse för uranbrytning i Sverige. Bergsstaten delar inte utredningens bild av intresset för uran i Sverige och förslagets följder för det allmänna. Sedan det blivit känt att regeringen syftade att tillsätta en utredning gällande återinförande av uran som koncessionsmineral har antalet frågor som inkommit till myndigheten gällande möjligheten att utvinna eller prospektera uran i Sverige ökat markant. Bergsstaten ser alltså att det troligtvis finns ett större intresse än vad som framgår av utredningen och att förslaget kan leda till ökad belastning för det allmänna, bland annat hos Bergsstaten i form av ett ökat ärendeinflöde.

Vidare ser Bergsstaten en ökad oro hos såväl allmänheten som berörda kommuner kring uran. Detta framgår bland annat av skrivelser från berörda fastighets- eller övriga sakägare samt yttranden från kommuner i ärenden om undersökningstillstånd i områden där alunskiffer förekommer. Detta innebär markant ökat antal timmar nedlagda per ärende jämfört med undersökningstillstånd i andra områden. Antalet överklaganden av bland annat undersökningstillstånd i dessa områden har också ökat. Den 16 januari 2025 beviljades exempelvis två undersökningstillstånd i Västra Götalands län, där alunskiffer förekommer. Gällande dessa undersökningstillstånd inkom över 530 överklaganden inom överklagandetiden, överklaganden som ska registreras hos Bergsstaten, rättidsprövas och överlämnas till förvaltningsrätten. Bergsstaten är en liten organisation med 13 anställda vilket innebär att denna typ av ärendeströmning upptar en relativt stor andel av arbetsstyrkans tid under ett par veckor. Det är mot denna bakgrund Bergsstatens uppfattning att förslaget kan antas innebära en risk för ökad belastning hos såväl Bergsstaten som förvaltningsdomstolarna.

Genomförande av förslaget (avsnitt 11)

Bergsstaten anser att det bör klargöras om innehavare av befintliga undersökningstillstånd får rätt att prospektera efter uran om förslaget genomförs. Detta bland annat mot bakgrund av 1 kap. 5 § minerallagen – *undersökningstillstånd som grundas på ansökan avseende något eller några av de koncessionsmineral som anges i 1 § 1 och 2 gäller, om inte sökanden begär annat, samtliga mineral som anges där.*

Majoriteten av de undersökningstillstånd som beviljas av bergmästaren ger alltså innehavaren rätt att undersöka området avseende samtliga koncessionsmineral förutom diamant. Detta innebär också att förslaget kommer innebära att majoriteten av de undersökningstillstånd som medges efter ikraftträdandet av den förslagna lydelsen av 1 kap. 1 § också kommer att avse uran, förutsatt att sökanden inte begärt annat. En fråga uppstår därför om vad som gäller för de undersökningstillstånd som är gällande vid bestämmelsens ikraftträdande, samt de ansökningar som anhängiggjorts innan bestämmelsernas ikraftträdande. Bergsstaten anser att detta bör klargöras, lämpligen genom övergångsbestämmelser.

Bergsstaten vill också i korthet kommentera utredningens slutsats om att det för tillfället inte finns några ansökningar om, eller beslutade, undersökningstillstånd eller bearbetningskoncessioner som omfattar uran som koncessionsmineral. Detta är en naturlig följd av att det idag inte är möjligt att ansöka om ett tillstånd enligt minerallagen avseende uran. Dock är det värt att notera att det, trots detta, har hänt vid ett fåtal tillfällen att en sökande inkommit med en ansökan som avser mineral som inte omfattas av minerallagen – där har sökanden fått revidera sin ansökan.

Slutligen vill Bergsstaten åter belysa den oro som uttrycks av allmänheten såväl som en del offentliga organ. I motsats till utredningens slutsats anser Bergsstaten att det kan komma att krävas en särskild informationsinsats om förslaget genomförs. En sådan informationsinsats bör lämpligen riktas till en bred krets.

De som deltagit i beslutet

Beslut om detta yttrande har fattats av bergmästare Helena Kjellson efter föredragning av Fanny Nordetun.

Helena Kjellson

Fanny Nordetun